

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Libros III. IV. Et V. De Avxiliis Gratiae In Generali, De Avxilio
Svfficiente, Et De Avxilio efficaci Gratiae Dei

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1652

XLIX. Quid de concursu praeuio ac praedeterminante ad actum peccati D.
Thomas senserit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94118](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94118)

Vnde concludit, Ad eandem hominū voluntatem causa deprauationis eius reddit. Sentit ergo determinationem voluntatis ad volendum illud obiectum in quo deprauatur, non Deo, sed soli voluntati esse tribuendam.

9. Executio-
ri: loca Au-
gustini ab
aduersariis
allata.

Denique nullibi Augustinus aliud de diuina operatione in cordibus peccatorum significauit; solent enim in contrarium allegari aliqua Augustini loca, in quibus interdum dicit, Deum operari in cordibus hominum non solum bonas, sed etiam malas voluntates. Et lib. de grat. & liber. arbit. cap. 20. & sequentibus, & lib. 5. contra Iulian. cap. 3. vbi etiam ait, Deum non solum per patientiam, sed etiam per potentiam interdum malos indurare; sed his & similibus locis, quæ satis vulgaria sunt, aburitur etiam Caluinus ad suam hæresim suadendam, immeritoq; à Catholicis in præsentia causa afferuntur. Primò, quia Augustinus, nec de omnibus peccatis, nec de generali modo, quo Deus insinuat in actus omnium peccatorum, loquitur, sed de quibusdam peccatis, & effectibus eorum, quæ dicuntur esse poenæ aliorum peccatorum, vt sunt illa, quæ recenser Paulus ad Roman. 1. Propter quod tradidit illos Deus in reprobū sensum, &c. & alia vulgaria de induratione, obexatione, & deceptione peccatorum, quæ Augustinus ibi copiose allegat. Secundò, quia modus ille causandi tales effectus malos, quatenus positius esse potest, non est determinando voluntatem ex parte illius, sed ex parte obiecti, & mediante intellectu, vt est euident, tam in Scriptura, quam in Augustino. Vnde heterid, vt non possint illa loca intelligi de propria, & directa inductione ex parte Dei, aliàs Deus esset suator, & prouocator ad malum ex parte obiecti, quod viri catholici non admittunt.

10. Commu-
nis exposi-
tio illorum
locorum
descendit.

Est ergo communis, & trita expositio, hæc omnia intelligi posse vel permissiue, seu negatiue, vel aliquid positiue operando, vel mixtum. Primo modo, dicitur Deus tradere hominem in reprobū sensum, vel indurare, &c. quia prauidens lapsurum, nisi subueniat, negat auxiliū hūc, & nuntiali homini necessarium secundum Dei præscientiam; & quia hoc facit Deus certo iudicio, & in poenam, illam permissio foret in Scriptura vocari præceptum, vel operatio Dei. Secundo modo dicitur Deus aliqua positiue operari bona, etiam conferendo, quibus prauidet hominem deteriore reddendum, non impulsu, aut occasione data ex parte Dei; sed sumptuax malitia peccatoris; & quia non obstante hac præscientia, Deus operari, ac benefacere non desistit, dicitur quodammodo positiue obdurare hominem; sicut exponit Augustinus ibi illud Psal. 104. Conuertit (scilicet Deus) cor eorum, vt odirent populum eius, vtique benefaciendo populo suo; nam inde prouocati Chanaanæ ad inuidiam, conuersi sunt in odium in populum Dei. Tertio interdum permittit Deus, daemones grauius tentare, & decipere homines, & tunc inductione ad peccatum ex parte daemones est positiua, & moralis, ex parte verò Dei tantum est permissiua, & ideo voco illam mixtam. Solutamen Deo per exaggerationem tribui, quia posset impedire daemone, & non facit, in vindictam peccatorum; iuxta illud Psal. 77. Misit in eos iram indignationis sue; immisiones per angelos malos. quæ omnia sampta sunt ex eisdem locis Augustini, & lib. 20. de ciuit. cap. 19. & lib. 8. quæstion. quæstion. 68. & lib. 1. ad Simplicianum quæst. 2. & epist. 105.

11. Cōfirmatur
ex alijs P P
Damasce.

Et confirmari potest ex multis Patribus eodem modo similes Scripturæ locutiones exponentibus, præsertim Damasce lib. 4. Fid. cap. 20. vbi regulam ponit, morem esse Scripturæ, vt Dei permit-

fionem ipsius actionem interdum appeller, quod multis exemplis demonstrat, & de eadem regula videri potest Gregor. lib. 25. Moral. cap. 9. alias 12. homil. 11. in Ezechiel. & Chrysostomus homil. 67. in Ioan. & Origen. lib. 3. Periarch. cap. 1. & homil. 2. in lib. Iudicam. Multa etiam in eadem sententiam tradit Prosper in lib. ad obiectiones Vincentianas, vbi specialiter in 16. notanda sunt illa verba. Qui à pietate deficiunt, nec impelluntur, vt cadant, nec ciuuntur, vt deserant, cæsi tamen & recesserunt ab eo, qui falli non potest, cæsi tamen & recesserunt ab eo, qui falli non potest, præsumunt. Quamdiu ita in oratione Dominica dicunt, fiat voluntas tua, non hoc contra se petunt, quod Deus nullo modo ratione facturus est, id est, vt cadant, & ruant, hoc enim ipsorum nequitia, ipsorum est consummata ueritas. Et ad 13. Nefas est (inquit) Deo adscribere causam salutis ruinarum, qui est ex æterna scientia præcognitum habet, quid vniuscuiusque meritis retributurus sit, nemini tamen per hoc, quod falli non potest, aut necessitem, aut voluntatem intulit delinquendi. Et intra concludit. Nec in tali negotio quidquam diuine voluntatis interuenit, cuius ope scimus multos, ne laberemur, reuocatos; nullos autem vt laberemur, impulsos. quæ omnia, & alia multa, quæ tam in illo libro, quam in respondendo ad Gallos, & Genueses dicit, nec in rigore vera esse possent, nec obiectionibus satisfacere, si Deus ad actum peccati, à quo malitia inseparabilis est, voluntatem prædeterminat, aut si voluntate absoluta ante omnem præscientiam futurorum huiusmodi actus prædeterminasset. Sic enim peccata futura Deus in sua prædeterminatione, seu prædeterminatione cognouisset, quod reprobaret idem Prosper ad obiectiones Gallorum cap. 1. & sentit. 15. vbi ait posse esse præscientiam sine prædeterminatione, quamvis prædeterminatio sine præscientia esse non possit, nam prædestinat Deus, quæ ipso auctore erant facienda, vel qua malis meritis iusto erant iudicio retribuida, non verò, quæ non ex ipso ex ante causam operationis habitura.

Quarò ex dictis colligi facit potest, quid in hoc puncto D. Thomas senserit, nam de illo, sic vt & de Augustino, P. Aluarez dixit suam sententiam esse expressam S. Thomæ.

CAPVT XLIX.

Quid de concursu præuio ac prædeterminante ad actum peccati D. Thomas senserit.

Asserunt huius prædeterminationis defensores sententiam illam esse expressam S. Thomæ, Testimonij & manifestissimis eius testimonijs probari. Et alij, in primis inducunt illa, quæ generaliter de concursu Dei cum causis secundis loquuntur, de quibus iam supra dictum est. Deinde addunt illa, de quibus in causa peccati in particulari tractant. & inter ea potissimum refert P. Aluarez integrum articulum 2. in 2. d. 37. q. 2. vbi dicit clarissimè D. Thomam docere suam sententiam, & tamen nullum verbum de prædeterminatione physica, imò nec de præuio influxu Dei in voluntatem prius natura, quam actum peccati eliciat, in toto illo articulo inuenitur; sed solum quod quidquid est entitatis, & boni, in actu prædicto mediante voluntate. Quod nemo est, qui neget, eam ad id concursus generalis, & simultaneus suffi-

sufficiat. Sed instat, quia per illum concursum non insuit Deus mediante voluntate, vult enim illud verbum mediante voluntate perinde valere, ac insuendo prius in ipsam voluntatem, & promouendo illam, sed hoc voluntarium est, & sine fundamento, nihil enim aliud isto verbo significare voluit D. Thomas, quam quod communiter dicunt omnes, Deum operari mediis causis secundis effectus earum, quod verum est, vt supra dixi, non quia in illas agat, aut quia non immediatius, quam illa, sed quia cum illis, easque iuuando operatur. Quia verò D. Thomas in solut. ad 2. & 3. ait, Deum in concursu ad actum peccati influere agentem posse, & agere, & quidquid perfectionis in eo est. Inest influere prædeterminando, quia alias non influere, agere. Sed hæc etiam illatio nullius momenti est, quia, vt supra etiam probauit, Deus per ipsum concursum simultaneum insuit agere, & licet daret concursum prauum per illum, non per se insuere agere, sed principium aliquod, vel conditionem prauam ad agendum. Nec sunt dissimilia alia loca, quæ dictus author allegat, ex quibus contrarium argumentum sumendum est, vel negatiuum, quia si rem tam grauem, tamque creditu difficile docere voluisset, illam aliquando expressisset, vel saltem indicasset, vbi de causalitate Dei circa actum peccati tractat, nunquam autem quidpiam insinuauit, vt ex dicto loco, qui dicitur esse potissimus, manifestum est. Vel etiam sumimus argumentum positium, non vnum, sed plura, vt iam ostendimus.

Primò ergo exponendo doctrinam D. Thomæ 1. 2. q. 79. art. 1. vbi quærens, an Deus sit causa peccati, distinguit duos modos, quibus homo potest esse causa peccati sui, vel alterius, scilicet, vel directe inclinando voluntatem suam, vel alterius ad peccandum, vel indirecte, &c. & utroque modo Deum non esse posse causam peccati. Omisso autem posteriori modo, de quo non est controuersia, in priori considero, vocare D. Thomam directam causam peccati eam, quæ inclinat voluntatem suam, vel alterius ad peccandum. Certum est autem hominem non inclinare voluntatem suam, vel alterius directe ad peccatum, vt peccatum est, sed ad illum actum humanum, & realem, & sub aliqua ratione bonum, quia non intendit per se, ac principaliter ipsam malitiam, seu auersionem, vt in 2. d. 37. in eadem quæst. 2. art. 2. ad 2. idem D. Thomas docuit. Idemque late docuerat quæst. 75. art. 1. & q. 3. de Lalo art. 2. ad 1. Ergo dicitur homo à D. Thoma directa causa peccati, quia directe inclinat voluntatem suam ad actum, qui talis est, vt in re non possit sine peccato fieri. Cum ergo subdit Deum non esse causam directam peccati, quia non inclinat hominem ad peccandum, euidenter docet, Deum non inclinare hominem ad actum illum realem, quo peccat, & consequenter etiam docet, si ita inclinaret Deus voluntatem hominis ad peccandum, rectè sequi, illum esse causam directam peccati. Ad prædeterminare voluntatem ad talem actum, est directe inclinare illam, vel aliquid amplius; ergo si non inclinat multo, minus prædeterminat.

Neque dici potest loqui D. Thomam de inclinatione morali, vel ex parte obiecti, quia quando homo inclinat voluntatem suam ad peccandum directe, non solum ex parte obiecti, sed maxime ex parte voluntatis ad actum peccati illam determinat; præsertim, vt supra dicebam, maior, & efficacior inclinatio est, determinatio ex parte potentie, quam morio ex parte obiecti. Vnde concludit argumentum, quia qui se determinat ad actum peccati directe est causa sui peccati, & inclinando voluntatem alterius hominis esset di-

rectè causa peccati eius, iuxta discursum D. Thomæ; ergo si Deus prædeterminaret voluntatem hominis ad actum peccati, esset directa causa peccati; ergo à contrario cum D. Thomas colligit, non esse Deum causam peccati directe, quia non inclinat voluntatem hominis ad peccatum, planè sentit non inclinare, nec præmouere ad actum peccati, ac subinde multo minus prædeterminare. Et hoc etiam conuincit ratio D. Thomæ, quia Deus omnia conuertit ad se, tanquam in vltimum finem; & ideo impossibile est, quòd si homini causa discedendi ab ordine, qui est in ipsum; homo enim non discedit à Deo, nisi conuertendo se ad commutabile bonum; ergo impossibile est, quòd Deus sit causa talis conuersionis, inducendo, inclinando, vel prædeterminando voluntatem hominis ad illam. Accedit quòd ibidem in solut. ad 1. locutiones Augustini, & Scripturæ, quæ significant, Deum aliquando inclinare corda hominum ad malum; exponit intelligendas esse negatiue, quatenus non impedit similes actiones, & eodem modo exponit excitationem, vel obdurationem, & in articulo 3. vbi directe quærit, an sit Deus causa peccati, dicit quidem esse causam, quoad generaliam concursam, de prædeterminatione autem nec verbum, aut iudicium apud illum inuenitur.

Atque hanc fuisse mentem suam, declarauit idem D. Thomas quæst. 80. art. 1. vbi vt probet, Dæmonem non posse esse causam directam peccati hominis, sed tantum ex parte obiecti per modum persuadentis, vel proponentis appetibile, sic inquit. Peccatum actus quidem est, vnde hoc modo potest esse aliquis directus causa peccati, per quem modum aliquis potest esse directus causa alicuius actus: quod quidem non contingit, nisi per hoc, quod proprium principium illius actus mouet ad agendum. Proprium autem principium actus peccati est voluntas, vnde nihil potest esse directus causa peccati, nisi quod potest mouere voluntatem ad agendum. Sub quo principio sumit Dæmonem non posse interius mouere voluntatem ad peccandum, & inde concludit non posse esse directam causam peccati, sed solum hominis voluntatem; nam de Deo supponit non esse, neque esse posse, quia licet interius possit inclinare voluntatem ad volendum, non tamen ad talem actum. In quo toto discursu distinguit D. Thomas inter peccatum, & actum eius, & illum dicit esse causam peccati directe, qui interius inclinat voluntatem hominis ad talem actum, quam inclinationem soli voluntati tribuit, & negant Dæmoni propter impotentiam eius, & Deo propter bonitatem eius: inclinatio autem qua voluntas seipsam interius inclinat ad actum peccati, non est, nisi determinatio eius. Hanc ergo D. Thomas concedit voluntati, & negat Deo: ergo à fortiori negat Deo prædeterminationem, nam illa esset maxima inclinatio; imò, vt infra videbimus, auctores contrariæ sententiæ nomine inclinationis prædeterminationem quasi per antonomasiam interpretari solent. Accedit quòd in solut. ad eiusdem articuli sic D. Thomas ait. Deus est vniuersale principium interioris motus hominis, sed quod determinetur ad malum consilium voluntatis humanae, hoc directe quidem est ex voluntate humana, & à diabolo per modum persuadentis, vel appetibilia proponentis. Nullo ergo modo tribuit D. Thomas Deo determinationem voluntatis humanæ, sed soli voluntati, & Dæmoni diuersis modis, & generibus causarum. Deo autem tribuit esse vniuersale principium, non verò esse pramotorem, aut determinatorem, quia sine tali pramotione consistere potest generalis concursus primæ causæ.

Possumus tertio hoc amplius persuadere ex

S 4

Locus ex 1. q. 80. art. 1. de malo art. 1.

q. 3. de Malo. art. i. in corpore, vbi docet Deum non esse causam peccati, quia non potest facere alterum peccare; ergo consequenter docet non posse facere efficaciter, vt homo faciat actum; quo peccat, quia non aliter potest vnus facere alterum peccare, nisi faciendo vt faciat talem actum; nam licet possit etiam facere, vt omittat bonum actum debitum, id tamen, & perinde est, & moraliter non fit, nisi faciendo vt ei fiat voluntatem omittendi. Si ergo non faciat Deus hominem peccare, profecto nec facit facere tales actus. Id autem probat D. Thomas, quia Deus non auerit voluntatem hominis, quod ideo verum est, quia Deus non conuertit voluntatem hominis ad aliquid Deo repugnans, sed ad se tantum. At si faceret hominem facere actum quo peccat, iam conuerteret hominem ad obiectum Deo repugnans, & ita faceret vt homo a Deo auerteretur. Vnde in solut. ad i. exponendo Scripturam dicit, Deum non t. adere hominem in reprobum sensum, vel inclinare voluntatem in malum, agendo, mouendo, sed potius deferendo, vel non impediendo. Et idem repetit in solut. ad 6. vbi certum est, cum D. Thom. loquitur de inclinatione ad malum, non intelligere de inclinatione ad malum, vt malum est, sic enim nemo inclinat, vel inclinatur ad malum; loquitur ergo de inclinatione ad malum materialiter, id est, ad infirmum bonum, cui est inordinatio adiuncta, sicut ponit exemplum ibi D. Thomas de intentione inanis glorie. Sic ergo ait Deum non inclinare hominem ad malum agendo, vel mouendo; ergo multo minus inclinat predestinando voluntatem hominis ad amanda infima bona rationi contraria, hoc enim esset inclinare ad malum agendo, & mouendo.

6. In art. verò 2. eiusdem quæstionis, qui in co-
Art. 2. eius- trarium allegatur, tam in corpore, quam in solut.
dem q. ex- ad 4. solum dicit Deum esse principium illius mo-
peditur. tus, quo peccator se mouet, cum peccat, non tamen
dicit, Deum esse principium præmouens, vel præ-
determinans ad illum motum, per concursum autem
simultaneum est principium vniuersale illius
motus, sicut in 1. 2. dixerat; imò ibidem ait quod
à voluntate prodeant actiones prauæ, potius quam
bonæ, non provenire ex motione primi mouentis,
sed ex defectu, & dispositione proximæ causæ: con-
trarium autem verum est si Deus voluntatem ad
vnamquamque actionem in particulari prædeter-
minat, tunc enim ex tali præmotione Dei proue-
nit, quod voluntas faceret talem actionem, quam
sine defectu facere non potest.

Præterea fitumur eadem ex D. Thomain 2. dist.
7.
Locus 2. d. 37. quest. 2. art. 1. ad 1. vbi fit ait, *Deus non eodem*
modo *inclinat voluntatem in bonum & in malum*, nam ad
37. q. 2. art. 1.
ad 1.
bonum *inclinat directè mouendo*, sed ad malum dicitur *in-*
clinare, in quantum gratiam, per quam quis à malo retraher-
etur, non præbet, & non quod directè voluntatem in malum
ordinet. vbi, vt iam ostendi, non intelligit de ma-
lo sub ratione mali, sed de actu, vel obiecto illo,
quod malum est. Huc accedunt alia testimonia su-
pra allegata, in quibus determinationem liberam
generaliter D. Thomas tribuit ipsi voluntati,
sententiæ prædeterminationem ab alio repugnare
voluntati. Quibus omnibus addi possunt antiqui
Thomistæ, qui ita D. Thomam intellexerunt, Ca-
prool. Conrad. & Caietanus, quos supra allegaui.
Etin particulari in causa peccati id explicuit Con-
radus 1. 2. q. 79. art. 1. in fine articuli proximè ante
solut. ad 1. vbi dicit id eo non tribui Deo defectum
Comad.
Caietan.
rectitudinis existentis in actu peccati, quia Deus
non determinat de se suum concursum ad talem
actum, sed paratus est dare actum rectum, si vo-
luntas concurrere velit, & ita de se, & in actu pri-
mo, seu antecedenter offert concursum indifferen-

tem, seu multiplicem tam ad bonum, quam ad
malum actum: voluntas autem pro sua libertate
ad deterius non flectitur, & eam comitatur Dei con-
cursus quasi ab illa determinatus. Et ideo in art.
2. dicit quod Deus nec per se, nec per accidens, seu
consequenter vult malitiam, sicut ipse homo pec-
cans vult illam, quia scilicet, Deus non vult abso-
lutè hominem velle, neque ad talem actum ho-
minem efficere praeuocet. In eadem sententia
fuit Caietanus auferendo praeuium motum, vt
suprà vidimus. Vnde in 1. p. q. 22. art. 2. agens
de peccato solùm ait, potuisset quidem Deum illius
actus non permittere, tamen ad suam, & fi-
entissimam Dei prouidentiam pertinuisse illius
non impedire, quia (ait) tuus dispositio liberi
bitur creati hoc non exigit, sed magis vt ex sua vi
seipsum agat.

Idem docuit expressè Capreolus in 2. dist. 18. quæst. 1. art. 3. ad 12. nam licet ad bonos adspiciat esse necessariam præuiam motionem in natura lapsa, negat illam pertinere ad generalem concursum primæ causæ, & in particulari de actu modo dicit ad illum dare Deum concursum simultaneum, non præuium, nec facere vt voluntas illum faciat: quia propterea illa verba, que ex illo citantur in eodem 2. dist. 37. quæst. 1. art. 3. ad 1. vbi de actione peccati dicitur, actionem voluntatis creatæ esse posteriorem actione Dei, quia creatura non agit, nisi mota à Deo, & addit motionem Dei determinatè voluntatè creatam. Hæc (inquam) verba, cum sint posteriora, ita explicanda sunt, vt non sint prioribus contraria, ne dicamus in eodem libro, & post paucas distinctiones Capreolum contrarium docuisse: priora autem verba sunt negotiua, & tam expressa, vt nullam interpretationem admittant: hæc autem posteriora possunt facili ex poni de motione Dei cooperatiua, que dicitur esse prior dignitate, & independentia, & per eam determinatur voluntas, non sine sua simultanea determinatione, nec enim necessarium est, nec verisimile ibi loquutum fuisse Capreolum de præuia determinatione, que à solo Deo fiat, imò apertè sentit, totum id quod ibi à Deo fit, fieri à voluntate, & è conuerso licet diuerso modo.

Nec aliud docuit Soto, qui etiam in contrarium
allargari solet, lib. 1. de natur. & Grat. cap. 18. nam
in fine solum dicit actionem peccati esse ad Deo, ^{Societas}
(inquit) *efficientia genere*, quo cuncta ad suas ^{esse} adiones ^{maius est}
promouet. Quia ergo dicit *promouet*, trahitur ^{esse} cum ad
sententiam ad primum motionem, de qua certe non ad
nil cogitauit, sed vulgari modo loquendi visus est.
Alioqui verò in toto discursu capitis docet, Deum
tantum permisiuū, & per se directē neminem inducere
ad malum, sed potius ita sinere libere agere voluminate, ^{esse} ^{maius est}
paratissimus manum porrigere, nisi per hominem ^{esse} ^{maius est}
refr. Et infra ait. Longè distare inter permittere, & intentā
actione facere, quæ omnia non statim cum physica
prædeterminatione, & exsupradictis patet, neque
aliud sentit Cano, qui etiam allegat lib. 1. de delictis
cap. 4. ad 7. nullum enim ibi verbum habet de præ-
motione Dei ad actum peccati, imò generaliter ait
falsum esse dicere, *Deo volente, vel misgente peccati* ^{esse}
prouenire. Ex modernioribus autem Thomistis ^{esse}
nostram sententiam docuit Ioannes Vincent. nam
v. refert Leidesiam art. 2. & 3. etiam ad actus bonos
illam prædeterminationem necessariam esse nega-
uit. At verò P. Cumelet licet in bonis actibus il-
lam admittat, in actibus peccatorum illam negat,
dicens, *non esse sane doctrinæ consentaneum ta-*
lem prædeterminationem ponere. Ita habet 1. parti-
quæst. 22. art. 4. in noua appendice ad primum
dubium, & 1. quæst. 79. art. 2. disp. 2. & 3. & no-
uissimè latè derendit hanc sententiam P. Lores 1.
2. quæst.

2. quæst. 79. art. 2. disp. 38. de peccatis, & disp. 20. de Gratia.

Eandem doctrinam in propriis & expressis terminis tradidit Scotus in 2. d. 37. §. Ad solutionem, ut latè suprà cap. ... retuli. Aliqui verò in contrariam sententiam illum trahere conantur, quia dicit, etiam peccata præscire à Deo in sua voluntate, vel necessariò fuisse euentura ex vi motionis Dei, si Deus ex necessitate naturæ ageret; sed quidquid sit, quomodo in hos Scotus loquutus fuerit consequenter, cum egit in particulari de concursu Dei ad peccatum, euidenter docuit voluntatem habere in potestate sua determinare concursum Dei ad rectam vel deficientem actionem: quapropter in hoc puncto huic testimonio standum est; in aliis autem, vel consecutionem doctrinæ non animaduertit, vel, quod verisimilius est, in alio sensu est loquutus, quam communiter intelligatur. Nam posita voluntate concurrenti ex parte Dei, licet illa ex se indifferens sit, dixit determinationem voluntatis creatæ futuram præsciri à Deo, non quia illa voluntas Dei sit prædestinativa; aut prædeterminationis, sed fortè quia supposuit à Deo præscientiam futurorum sub conditione, ut in Prolegomeno 3. dicemus. Sic enim etiam aliqui moderni sententiam illam sequuntur, qui prædeterminationem non admittunt. Quod verò Scotus dixit futurum ex hypothesi, si Deus ageret ex necessitate nature, non est propter determinationem, sed quia tunc Deus vehementius moueret, quam nunc, ut suprà tetigimus. Denique plures alios antiquos Doctores Scholasticos pro hac sententia retuli lib. 2. de Auxil. c. 7. quos hic iterum referre necessarium non est. Notissimè autem sententiam hanc defendit, & ingeniosè ac efficaciter persuadet Franciscus Dierckx in lib. de concursu Dei ad actus liberos cap. 7. per totum. Quæ autem contra hanc sententiam obijci solent, non habetur peculiarem difficultatem, præter illam quæ communis est omnibus actibus liberis ordinis naturæ, & ideo in capite sequenti dissoluentur.

CAPVT L.

Fundamenti contraria sententia satisfacit.

PRiusequam de concursu præuio ad supernaturales actus dicamus, necessarium est ad fundamenta contrariæ sententiæ respondere, quæ omnibus actibus liberis generalia sunt, & suprà cap. ... in septima ratione contrariæ opinionis cum suis confirmationibus illam breuiter comprehendimus. Principalis autem ratio sumebatur ex ipsa indifferentia voluntatis addito illo principio quod à causa indeterminata nihil determinatū potest prodire. Iam verò à nobis ostensum est, vel ob hoc ipsum necessariam non esse illam præuiam motionem, quia oportet, ut ipsamet voluntas in actu primo indeterminata ad actum secundum se determinet, ut proprio, & connaturali modo operetur, alioqui non esset illa differentia actiua, sed passiuæ respectu determinationis, qualis est in potentia motiua manus ad mouendum, vel non mouendum; vel ad sursum, vel ad deorsum mouendum. Et sic dixit D. Thomas in 4. distinct. 49. quæst. 1. art. 3. quæst. 2. art. 5. quod voluntas potest in oppositum eorum, quæ ipsa sibi determinat, & multa alia in superioribus adduximus. Ad illud verò principium quod à causa indeterminata non prodidit determinatus effectus, respondet optime Scotus in 2. dist. 25.

quæst. vnic. ad ult. illud esse verum in principiis, seu potentiis, quæ licet aliquo modo vniuersalia sint; sunt tamen imperfecta quantum ad hoc, quod non habent dominium suæ actionis, & ideo indigent aliquo determinante ad alterutram partem. Alioqui, ut Aristot. art. 9. Metaphys. cap. 5. text. 10. si ex se, & sine alio determinante procederet in actum simul efficerent contraria, quia vtrumque possunt, & non esset maior ratio de vno, quam de alio. Et hoc apertè patet in exemplo potentie motiue, & idem est de intellectu, & arte, & similibus. Secus verò est de voluntate, quæ est perfecta potentia cum dominio sui actus, & ideo licet sit potentia contrariorum, vel contradictoriorum, potest obiecto præsentè ad vnam partem se determinare.

Neque obstant quæ ad probandum illud principium afferuntur. Primum est ex D. Thoma 1. p. 19. art. 3. ad 5. ubi admittit illud principium in omnibus causis creatis, solumque excipit diuinam voluntatem, & rationem reddit, quia causa, quæ est ex se contingens, oportet quod determinetur ab aliquo exteriori ad effectum; sed voluntas diuina, quæ ex se necessitatem habet, determinat seipsam ad volitum ad quod habet habitudinem non necessariam. Hoc autem discrimen applicatum ad voluntates creatas fundatur in hoc, quod voluntas creatæ est ex se indeterminata, non solum actiue, sed etiam passiuè, ita ut non possit se determinare nisi aliquid in se agendo: voluntas autem diuina alteriò modo se determinat nihil in se recipiendo propter summam actualitatem, & necessitatem essendi, quam habet, & hinc fit ut voluntas creatæ per se sola non possit se determinare sine dependentia ab alio, quasi scilicet in suo esse dependet à Deo; ita etiam in sua determinatione, & in hoc sensu oportet, quod ab aliquo exteriori determinetur, ubi expendo D. Thomam non dixisse prædeterminetur, quia non oportet, ut solus Deus faciat determinationem, sed satis est, ut cooperetur voluntati se determinanti.

Ratio autem illa, quia non est cur causa indeterminata hunc magis, quam illum effectum faciat, Deinde ex habet locum (ut cum Scoto dixi) in causis, & potentiis, quarum actiones non sunt intrinsecè voluntariæ, neque sub dominio illarum. In voluntate autem facile redditur ratio, cur exiliens in actu primo indeterminata aliquid determinare velit, scilicet, quia vult, & eo ipso, quod in obiecto proponitur sufficiens ratio volendi illud, est etiam ratio sufficiens volendi ipsummet velle. Neque est verum voluntatem supposita propositione talis obiecti non esse sufficienter constitutam in actu primo; tam ad eliciendum actum volitionis, quam nolitionis, habet enim ad vtramque sufficientem, & quasi eminentem virtutem, ut declaratum est. Intelligitur autem hoc absolute loquendo de actibus proportionatis viribus voluntatis: nam si sint actus superioris ordinis, oportebit principium compleri per quid superius principium, non propter rationem generalis concursus, sed ut defectum virium ex parte causæ secundæ suppleat; postquam autem completa fuerit voluntas in ratione principii proximi, iam non indigebit concursu præuio, sed concomitante.

Cum autem instatur, quia agens, quod quandoque est actus, quandoque in potentia debet prius moueri, quam de potentia reducat in actum, aperta sit æquiuocatio: nam illud principium est verum ab agente, quod interdum est in potentia passiuæ ad ipsum principium agendi, vel complementum eius, & quia aqua potest esse, & actu calida, & in potentia, ideo quando tantum est in potentia calida, non potest calefacere, quum prius

Quæ ad eam rationem adducebatur reuocatur. Primo ex D. Tho.

Ratio autem illa, quia non est cur causa indeterminata hunc magis, quam illum effectum faciat, Deinde ex habet locum (ut cum Scoto dixi) in causis, & potentiis, quarum actiones non sunt intrinsecè voluntariæ, neque sub dominio illarum.

Instantia confutatur.